

**VIA A COTIDIAN A VÂN TORILOR DE MUNTE
DIN BATALIONUL 14 VÂN TORI DE MUNTE ÎN CRIMEEA
DAILY LIFE OF HUNTERS MOUNTAIN IN CRIMEA**

Oprea George Mihai*

Col. dr. Itefan Marius Daniel **

Abstract

While in Crimea, which means behind of the front line, the 14-th Battalion mountain soldiers, in October 1942, faced some atypical enemies such as: partisans, local poverty, viruses and bacteria's and some local upstarts' intrigues.

These complex circumstances revealed not only the qualities but also the moral and material deprivation within the 14-th Battalion.

Key-words: Battalion Mountain Soldiers, Crimeea, military operation, moral and material deprivation.

În lucrarea de față dorim ca prin prezentarea câtorva exemple să reliefăm caracteristicile principale ale relațiilor armatei române cu populația autohtonă, în mod particular a vântorilor Batalionului 14 Vântori de Munte cu locuitorii satelor din Crimeea unde au fost cantonați. Exemplele constau în rapoartele preotului militar român asupra misiunii de suflet și umanitate prin care s-a străduit să alina suferințele provocate de război.

Astfel, duminică 11 octombrie 1942, la Compania Cercetare a Batalionului 14 Vântori de Munte s-a oficiat un serviciu divin împreună cu sfințirea apei, după care celor de față li s-a vorbit despre „*Superioritatea celor ce cred asupra uzurpatorilor de cruce, Dumnezeu și Biserică*”, dându-li-se un viu exemplu cum pedepsește Cel de Sus pe omul ce-și bate joc și înjură de Sfânta Cruce. Luni (12 octombrie 1942), marți (13 octombrie), miercuri (14 octombrie), joi (15 octombrie), vineri (16 octombrie) a fost rândul celorlalți militari din subunitățile batalionului să primească învătura și îndemnurile sufletești din partea preotului căpitan Sextil Dascălu, confesorul Batalionului 14 Vântori de Munte. În ceea ce privește cele trei companii aflate în dispozitiv pe litoral, preotul căpitan raporta următoarele: „...am trecut absolut pe la fiecare grup și am stat de vorbă cu

* Doctorand, Universitatea „Valahia” Târgoviște.

** Șeful Centrului Intermediar de Arhivă al Forțelor Terestre Pitești.

fiecare în parte, înt rindu-i suflute te, alinându-le suferin ele i citindu-le pasagii din Sfânta Scriptur ”. Ceea ce s-a dovedit mai mult decât necesar, deoarece aici „... am dat peste câ iva care sunt într-o situa ie sufluteasc cum nu se poate mai deplorabil , c ci i-au g sit când s-au în concediu dup 12-16 luni de concentrare i r zboi, c minul distrus, so ia tr ind cu al ii i copii pe la case streine. I-am mângâiat în durerea lor i le-am spus s nu- i piard n dejdea c ci bunul Dumnezeu are întotdeauna grij de oamenii buni i muncitori. Vremurile acestea i fiecare va fi r spl tit a a dup cum i-a fost purtarea. Acela i lucru l-am f cut i la osta ii cantona i în preajm [...]”¹.

Duminica urm toare, 18 octombrie 1942, preotul c pitan Sextil Dasc lu raporta c s-a deplasat în sectorul Companiei a III-a, unde la postul de comand a oficiat un serviciu religios împreunat cu sfin irea apei. „Aici s-au adunat to i osta ii care î i au bordeiele în preajma postului de comand , precum i to i oamenii de la servicii, grajd etc. Dup oficierea serviciului religios le-am vorbit despre <<S ne facem datoria cu toat con tiinciozitatea>>. Dup predic fiecare în parte a fost stropit cu ap sfin it i le-am dat Sfânta Cruce spre s rutare. Apoi am trecut din bordeiu în bordeiu i le-am dat la to i Sfânta Cruce spre s rutare, rostindu-le în acela i timp cuvinte de mângâiere i îmb rb tare. A a am f cut întrucât nu se pot aduna”.

A doua zi, luni 19 octombrie, preotul a f cut educa ie individual cu oamenii de la trenul de lupt . Pentru ca mar i s arate c : „Am trecut din cantonament în cantonament la grupele companiei cercetare i le-am citit i interpretat verseturi din Sfânta Scriptur <<Neînfrânarea i înfrânarea limbii>> (cartea Sfântului Apostol Iacov, cap. 3, Versetele 1-12). Cu aceast ocazie le-am spus s fie aten i ce vorbesc, c ci du manul st i ascult ”. În ziua urm toare, miercuri 21 octombrie, „m-am deplasat în sectorul Companiei I, c -n rândul trecut am stat de vorb cu osta ii, le-am dat Sfânta Cruce i Sfânta Scriptur spre s rutare, rostind cuvinte de mângâiere i ridicându-le moralul”. Iar joi, 22 octombrie, „am fost în sectorul Companiei a II-a, care este cea mai îndep rtat dintre toate, i oamenii s-au adunat pe plutoane. Am oficiat la fiecare pluton sfin irea apei, i-am stropit cu ap sfin it i cu to ii au s rutat Sfânta Cruce. i lor le-am vorbit de ce <<Neînfrânarea i înfrânarea limbii>> îndemnându-i s se fereasc a înjura de cele sfinte, de a se bl st ma întreolalt i de a rosti cuvinte urâte, care nu plac nici lui Dumnezeu, nici comandan ilor i nici adev ra ilor camarazi”. Vineri „diminea am trecut pe la Compania cercetare, prin cantonamente precum i la restul din Compania mitraliere, i am stat de vorb cu oamenii de aici. Tot în aceast zi am stat de vorb i cu grupe de permisionari ce

¹ Centrul de Studiere i P strare a Arhivelor Militare Istorice, fond Batalionul 14 Vân tori de Munte, dosar 295, f.116-117.

plecau spre ar . Le-am pov uit cum trebuie s se comporte în tot timpul concediului, iar la timpul expir rii s fie din nou prezen i la unitate”².

Aceea i vie activitate a desf urat-o i luna urm toare, când preotul c pitan Sextil Dasc lu nota c : „...Duminic , 1 noiembrie 1942, am fost pe pozi ie la extrema stâng a Companiei a III-a unde s-au putut aduna aproape to i oamenii din dou plutoane. Le-am oficiat o slujb religioas i le-am vorbit despre <<S fim buni camarazi>>. I-am îndemnat s fie foarte aten i atunci când sunt în post, c ci de vigilen a santinelor depinde via a celorlal i camarazi”. Iar luni, 2 noiembrie, „am trecut la extrema dreapt a Companiei a III-a din bordeiu în bordeiu, la fiecare grup , le-am dat Sfânta Crucea spre s rutare, am stat de vorb cu fiecare în parte, le-am ascultat necazurile, suferin ele i le-am insuflat n dejdea în vremuri mai bune i mai lini tite”. Mar i, 3 noiembrie, „zi de program la Compania cercetare ce se afl în rezerv . Aici to i osta ii erau la lucru, program administrativ. Unii ocupa i cu cur enia cur ilor, al ii cu sp latul rufelor i restul pe la alte treburi. Pe unde i-am întâlnit m-am apropiat de ei i m-am între inut de vorb ”. Miercuri, 4 noiembrie, „la Compania I-a în partea stâng , s-a adunat un pluton în fa a c ruia am oficiat sfîn irea apei i apoi le-am vorbit despre <<Furtuna de pe mare>> (Sfânta Evanghelie de la Matei, Cap. VIII, versetele 23-27). Terminând aici am trecut mai departe la cealalt jum tate a companiei; aici osta ii tocmai a teptau s le vin masa. Au s rutat Sfânta Cruce, am rostit rug ciunile înainte de mas i le-am binecuvântat din partea noastr , Bisericii, urându-le s n tate i ca bunul Dumnezeu s -i fereasc de du manul v zut i nev zut. Acela i lucru l-am f cut absolut la fiecare grup ”. Acelea i fapte suflute ti le-a f cut i în zilele urm toare, joi (5 noiembrie) i vineri (6 noiembrie), „... la Compania comand i la restul Companiei mitralier ce se g seau în Bol Arpatsch am trecut ca întotdeauna i am stat de vorb cu cei prezen i”³.

Sâmb t i duminic , 7, respectiv, 8 noiembrie 1942, „timpul fiind nefavorabil, în aceste dou zile am v zut osta ii din Bol-Arpatsch. Am trecut pe la cantonamentele lor, i-am adunat pe grupe în jurul meu, le-am citit versete din Sfânta Scriptur a Noului Testament i am f cut leg tura între cele scrise în Cartea Sfânt i via a pe care cu to ii o ducem ast zi”.

Tot în aceast zi, s-a primit la punctul de comand al Batalionului 14 Vân tori de Munte ordinul cu nr. 52 575, al comandantului Diviziei 4 Munte, generalul Gheorghe Manoliu, prin care se f cea cunoscut c „[...] în ziua de 15 noiembrie 1942 are loc sfîn irea cimitirului româno-german de la Karassubasur, cimitir în care sunt înmormânta i 84 de eroi: ofi eri i trup din toate unit ile diviziei i 54 de eroi germani, parte din cei c zu i la datorie în luptele de la Feodosia, precum i acelea împotriva partizanilor. Tot în aceea i zi va avea loc

² Ibidem, f. 194-195.

³ Ibidem, f. 299-301.

*după sfârșirea cimitirului și decernarea – seria a II-a a decorațiunilor Crucea de Fier clasa I și a II-a, pentru ofițerii și trupa Diviziei, cari s-au distins în luptele de la Sevastopol*⁴.

La festivitatea sfârșirii cimitirului trebuiau să participe preotul diviziei, căpitanul Antonescu, toți preoții de la unități, cântăreții bisericești ai batalioanelor, care vor fi aduși de preoții respectivi, comandanți de unități, subunități, un subofițer, un sergent, un caporal și un ostaș de fiecare batalion, de preferință dintre cei care urmau să fie decorați. La acordarea decorațiilor, trebuiau să participe toți care urmau să fie decorați. Ora de adunare⁸³⁰ direct la cimitirul situat la ieșirea spre Sinferopol, deplasarea urmând a se face pe lumină. În ordin se mai specifică că „ofițerii delegați ai Batalioanelor își vor lua note de impresia lor asupra acestor solemnități, pe care le vor împărtăși comandanților de batalioane, pentru ca aceștia ajută și de comandanți de companii, fiecare în dispozitivul lor – să facă o edină de educație morală”.

Însă o astfel de activitate nu avea ca subiect numai militarii români, ci, așa cum s-a arătat și mai înainte, și populația civilă, fapt care avea să stârnească mânia pasivelor autorități religioase locale, care-și vedeau amenințată autoritatea, prin munca fără preget a preoților militari români. Aceste autorități, care în timpul bolșevismului nici nu-și imaginau ce era aceea o reclamație, s-au prezentat degrabă autorităților militare germane cu petiții contra preoților militari români. Exemplificativ în acest sens este raportul administrației orașului Kerchi din 29 septembrie 1942, înaintat de către comandantul Garnizoanei Kerchi către Comandamentul Crimei, în care se arată că: „Părintele sufletească al satului Stary Krim a intervenit pe lângă secția pentru chestiuni religioase cu următoarea declarație: <<Preoții români de credință ortodoxă practică în satele care apar în de Eparhia Stary Krim (Biserica Upensky) o activitate religioasă, în special botezurile în comun. Botezul în comun a avut loc în prezența unui mare număr de persoane care au fost strânse de poliție. La botez au fost admisi cei care aveau afară. În afară de aceasta n-au fost respectate regulile, astfel că întreg botezul a fost pus la îndoială. Deoarece preoții nu înțeleg limba populației bolșevice ei nu-și pot îndeplini datoria față de credincioși, între care se află mulți tineri. De aceea botezurile nici nu au fost înregistrate. Faptele de acest soi ale preoților români duc la indignarea populației și înstrăinarea acesteia față de Biserică >>. Autoritatea preotului local este subminată și se pot produce opinii diferite și nedorite în sânul populației. Când preotul Mussienka a intervenit pe lângă preoții români cu rugămintea de a nu profana serviciile divine, a fost amenințat cu închiderea Bisericii”.

Încum autoritățile germane nu au verificat aceste reclamații, lăsându-se, – credem noi, în mod voit dezinformate în dorința de a-și câștiga simpatia autohtonilor, eronat concluzionează împotriva propriilor aliați, ordonând următoarele:

⁴ Ibidem, f. 301-303.

„...Faptele ar putea atinge libertatea religioasă care este garantată de autoritățile germane. Subsecvent pentru chestiuni religioase se adresează: Dumneavoastră Domnule Comandant pentru a protege populația creștină împotriva preoților români. Rog să intervină la Forul religios militar cel mai superior al Corpului de Munte spre a se înlocui amestecul preoților militari români în afacerile bisericești ale administrației locale. Rugăm ca Corpul de Munte să atragă atenția în acest sens organelor în subordine”⁵.

Însă realitatea a fost alta, motivele fiind pe deplin identificate, dovadă raportul comandantului Diviziei 4 Munte, generalul de divizie Gheorghe Manoliu, către Corpul de Munte: „Raportul Garnizoanei Kerci [...] cred că este nefondat și, mai mult, are caracter tendențios. Nu se poate trece cu vederea faptul următor de acest raport față de tagma preoților militari români care, prin sânge și muncă dezinteresată, au redat cultului sute de biserici până și rite de bol evici, au dat asistență religioasă la zeci de mii de persoane și au adus la credință creștinii alte zeci de mii de suflete ce fuseseră crescute în ideologia comunistă. Cu atât mai mult mă surprinde revolta preotului Mussienka din Stary Krim cu cât această Biserică în care trupele germane înlocuiau cea care a fost redată cultului în luna ianuarie prin distrugerea Diviziei 4 Munte, care a obținut evacuarea Bisericii în urma intervenției făcute către Corpul 30 Armată germană. Tot acest preot, căruia familia sa, pe tot timpul cât Divizia a stat la Stary Krim a fost ajutat cu alimente [...]”⁶.

Drept urmare, la 10 octombrie 1942, Corpul de Munte a emis Ordinul Circular nr. 95, prin care se specifică modul în care preoții militari români trebuiau să se comporte în relațiile cu populația civilă: „[...] 1) Spre a nu se mai da ocazii reclamațiilor [...] preoții militari vor observa întocmai îndatoririle, atribuțiile cuprinse în instrucțiunile legii și regulamentului militar referitor la serviciul religios în timp de campanie, care prevăd nevoile armatei în primul plan. 2) Asupra excepțională activității pastorale misionare față de populația civilă, se va da asistență religioasă numai la cererea drept credincioșilor fără a prejudicia jurisdicțiunea preoților parohi sau administratori ai comunității respective. 3) Nu se vor oficia botezuri, cununii sau înmormântări fără îndeplinirea formelor de stare civilă și fără înregistrare în matricolele bisericești, în care scop se va elibera cuvenită dovadă despre Sfânta Taină sau serviciul oficiat. 4) Preoții militari fiind dotați cu capele de campanie portative, vor oficia serviciile divine de preferință în teren și în loc liber, la care va asista armata în forma iunească careu, cu măsuri de siguranță și camuflaj. 5) Se interzice orice colectare de bani de la ofițeri sau trupă pentru zidiri, reparări, amenajări sau dotări la bisericile civile, fără a se cere aprobarea acestui comandament. 6) Serviciile divine și religioase oficiindu-se în mod gratuit din partea preoților militari, se intervine ca să nu fie exploatați

⁵ Ibidem, f. 288.

⁶ Ibidem, f. 289.

moralmente sau materialmente, din partea străinilor unii ostarzi cu firi poate prea sensibile provocate de presiunea necunoscutului în fața primejdiilor, cât și sub diferite influențe ale habotnicismului specific rusesc. De asemenea când preoții civili ruși vor pretinde pentru serviciile lor sume exagerate de la populația nevoiașă, se va sesiza autoritățile militare locale. 7) Nu toți cei ce se pretind a fi preoți ruși pot avea încrederea și considerațiunile noastre. De asemenea în mijlocul lor sunt cazuri de antagonism cu diferite dedesupturi față de care preoții militari trebuie să aibă cuvenitele rezerve de precauție. 8) Pentru viitor se face răsunzător toți aceia care pentru lipsă de tact și prevedere vor da ocaziunea insinuantelor și ocularilor de a scorbora prestigiul preotului militar român”⁷.

Războiul, care pentru Wehrmacht intrase în cel de-al patrulea an, iar pentru inamicul sovietic în cel de-al doilea, secătuisese forțele și mai ales resursele ambelor tabere. Bineînțeles că cei mai dezavantajați erau germanii, care nu beneficiau de resursele inamicilor, atât din vest cât și pe ale celor din est. În ceea ce privește cealaltă tabără, cei mai urgisiți au fost civilii, mai ales în est, acolo unde chiar înainte de război au trebuit să suporte exfolierea bolșevicilor. Astfel, nu-i de mirare că „civilizatoarea” armată germană a fost atepțată cu speranță, însușind în ideea de a-și reface și de a beneficia de imensele resurse ale imperiului sovietic. Același instinct de conservare a făcut ca la nivelul omului de rând să se creeze acele relații care să permit supraviețuirea, fapt ilustrat și de ordinul circular al Comandamentului Armatei Germane nr. 105 din 17 octombrie 1942, mai mult decât exemplificativ pentru ceea ce se întâmpla în realitatea cotidiană: „În ultimul timp s-au înmulțit cazurile în care populația civilă rusă oferă unităților sau membrilor Armatei, aur pur și simplu în schimbul unor alimente. Se cere ca acest aur să fie în întregime strâns și predat. În orice caz se va împiedica ca unii membrii ai armatei să-și procure aur cu care Statul ar rămâne în pagubă. Tot aurul va fi predat Ortskomandaturilor care în schimb eliberează bonuri. Pe bonuri va fi menționat următoarele: numele și locuința predătorului, cantitatea și valoarea aurului predat. Prețul va fi de 2 Reich Marck pentru un gram de aur, afară de aceasta se va menționa că predătorul este îndreptățit să-și procure alimente la orice circumscripție agronomică. Ortskomandaturile predau acest aur la sfârșitul fiecărei luni la Wi-Ko respectiv din sector. Cu această ocazie se va da Wi-Kourilor și o listă de predători precum și o copie a bonului de primire”⁸.

Și cum toate aceste teritorii se aflau sub directă administrație germană, acest ordin era valabil și pentru militarii români, care, în mod sigur, l-au respectat doar în măsura în care supraviețuirea nu le era amenințată.

⁷ *Ibidem*, f. 287.

⁸ *Ibidem*, f. 243.

Aici, în Crimeea, vân torii Batalionului 14 Vân tori de Munte s-au străduit să organizeze o cât mai bună apărare, ceea ce însemna nu numai executarea unor lucrări geniste, ci ceva mai mult, adică amenajarea unui oarecare „confort” care în cele din urmă să contribuie la ridicarea capacității de luptă a acestei unități.

În ceea ce privește cazarea, ajutorul comandantului, maiorul Ștefan Ionescu, comunica pe 5 octombrie 1942 printr-un ordin circular către toate subunitățile, în care specifică toate măsurile ce trebuie luate pentru buna cazare a militarilor: „1) La colhozul unde se află instalat Serviciul aprovizionare se va pune la dispoziția unei baterii din II / 53 A.A. un loc pentru cazarea a 14 oameni, 14 cai și pentru un ofițer. 2) Compania cercetare s-a întins prea mult în Bol Arpatsch; va opri numai 6 case, una lângă alta, cele din marginea satului și nu pe alese. 3) Compania comandă, cu efectivul redus pe care-l are aici, va căuta să-și cazeze oamenii în cât mai bune condițiuni. Atrag atenția să nu se gâsească pe sub saltele, prin sacii de merinde sau prin ranile și cartușiere, cârpe, obiele etc. La fel vor proceda și companiile cercetare și mitraliere. 4) Cancelăriile companiilor, magazii etc. perfect curate și materialele aranjate. Cu cât condițiile de trai sunt mai grele, cu atât mai mult se vede spiritul de gospodărie al comandanților de companie și plutonierilor majori. 5) Imediat ce Serviciul aprovizionare va aduce var de la Feodosia, se vor spoli absolut toate camerele ocupate de birouri servicii, postul de comandă al batalionului, pe din untru și pe dinafară [...]. 6) Companiile instalate pe litoral, în sector, se vor gospodări în funcție de posibilitățile ce le au la îndemână. Cele aflate în sate, cunosc ce au de făcut și în plus se vor ghida și de pe acest ordin. 7) Se vor instala imediat indicatoarele cu posturile de comandă în toate satele [...]. 8) Din lemnele ce avem, voi mai da companiilor câte 1000 kg (voi da ordin special Serviciului aprovizionare). Din lemnele ce ne va da Divizia în 10-15 zile, voi forma depozite la toate companiile. 9) Comandanții de companii și platonieri tot ce au nevoie, fie telefonic, fie de preferință prin note scrise. Voi căuta să le satisfac pe cât posibil toate cererile. 10) În casele în care nu sunt sobe, plutonierii majori vor lua măsurile să se lucreze sobe din chirpici. Dacă țăriștrii ies și se înmulțesc ca iepurii, putem și noi țăriși, lucrând sobele ce le au la îndemână [...]. 12) Pe ușile camerilor unde sunt căzărni și ofițerii, subofițerii sau trupa, se va pune un bilețel curat și scris cite [...]. 13) Bucătăriile cu pușcinul ce-l avem se pot organiza bine și mai ales să fie curate. Bucătării, ordonanțele, conductorii, secretarii bărbieri, curați”⁹.

Se pare că neregulile neajunsuri au apărut și în ceea ce privește instruirea, așa cum prezintă, în raportul din 27 septembrie 1942, comandantul Batalionului 14 Vân tori de Munte, locotenentul colonel Hanus Mihail, care fusese cunoscut următoarele: „[...] inspectând în ziua de 26 septembrie Compania a 2-a am găsit

⁹ Ibidem, f. 120-121.

urm toarele nereguli: 1) Din punct de vedere al instruc iei: comandantul de companie nu înscriesese un program de instruc ie care s cuprind distribu ia logic a materiei de executat; nu f cuse cu o zi înainte preg tirea programului; sergentul comandant de pluton nu avea carnetul de pluton, ci un carnet personal, în care avea trecute tot felul de note amestecate. În consecin o zi de program pierdut inadmisibil, f r nici un folos, pentru instruc ia oamenilor. O dovad mai mult c nu se ia în serios programul de instruc ie este c trupa fusese adus în cantonament cu ½ or mai devreme. Este ultimul avertisment pe care-l dau comandan ilor de companii. În cazul când voi mai g si asemenea nereguli voi lua comanda companiei celui g sit vinovat¹⁰.

Nici la capitolul disciplin situa ia nu era mai bun , fapt f cut cunoscut în acela i raport al locotenent colonelului Hamus Mihail. Astfel: „[...] Nici pân acum nu s-a ajuns s se ob in ca cel care comand în timpul mar ului s mearg în fruntea unit ii la distan a prev zut de regulament. Numai oile se mân din urm i exact aceea i impresie f ceau plutoanele Companiei a 2-a venind de la instruc ie. Grava dezordine în inut i echipamentul trupei: pantalonii nerepara i l sa i s se distrug mai r u, vestoane roase de oareci i reparate de oameni a a cum s-au priceput, lope i f r toc, centuri c zând pe vine, nici un om nu avea sus în toare de arme la veston, galoanele nu se mai cunosc, oamenii neb rbieri i (acela i ve nic r spus <<ast zi m b rbieresc>>), în concluzie, o complet lips de grij pentru starea oamenilor ca echipament, inuta, prezentarea etc. Îl tiu pe locotenentul Cuciureanu foarte îngrijit de persoana sa. Nu în eleg cum nu pretinde acela i lucru i trupei pe care o comand . Întreaga înf i are a companiei face impresia unei trupe necomandate i neinstruite. Munca pe care eu am depus-o pentru a ajunge s formez din Batalionul 14 o unitate care s aib o înf i are i o comportare care s -mi fac cinste i mie i subalternilor mei, s-a risipit f r rost, pentru a ajunge acum într-o stare care face Batalionul de nerecunoscut, o gr mad de oameni care produc (i chiar am impresia c doresc s produc) mil . Rog înc odat comandan ii de companii s reînoiasc sfor rile pentru a ie i din această jalnic stare”. M surile nu s-au l sat prea mult a teptate. În ziua urm toare, comandantul companiei inspectate, locotenentul Cuciureanu, raporta despre m surile luate: „[...] 1) Comandan ii de plutoane nu au carnete de pluton, uniforme, iar cele pe care le posed sunt vechi i nepuse la punct. Am luat m suri pentru punerea la punct a acestei chestiuni, uniformizând carnetele comandan ilor de pluton. 2) Zilnic, ofi erii, subofi erii i grada ii iau parte la preg tirea programului în orele fixate prin ordin în acest scop. 3) Neregulile i dezordinea în ce prive te inuta i echipamentul trupei sunt chestiuni care se pot remedia în mod acceptabil. Lipsa de echipament este îns foarte accentuat , fapt c ruia se datore te aspectul de oameni neglijen i i nesim itori al trupei. Circa ¼ din companie poart efecte ruse ti i acelea ajungând din cauza uzajului într-o stare de neadmis

¹⁰ Ibidem, dosar 290, f. 111-112.

unui osta . Se repar i se spal zilnic. În ce prive te modul de prezentare al oamenilor, felul de a se echipa etc., s-au luat m suri imediat de punere la punct. 4) Am luat m suri pentru confec ionarea sus in toarelor pentru arme, i schimbarea i aranjarea galoanelor”¹¹.

Nu a mai durat mult vreme c ci, a a cum era de a teptat, condi iile improprii de cazare, înr ut irea vremii, condi iile nesatisf c toare din punct de vedere igienico-sanitar au determinat apari ia unor focare epidemice, a a cum se ar ta în ordinul circular al loc iitorului comandantului, maiorul tefan Ionescu, din 12 octombrie 1942, c tre toate subunit ile dislocate în zon : „Divizia [...] atrage aten ia c în afar de cazuri izolate de dezinfec ie, s-au ivit numeroase cazuri de icter, cu etilogie microbian , în consecin se ordon : 1) Serviciul Sanitar s execute întocmai instruc iunile sanitare primite [...]. 2) S se execute vaccin rile preventive la ofi eri i subofi eri. 3) Ofi erii, subofi erii i trupa vor folosi pentru b ut i preparatul hranei numai ap bun pentru b ut, fie din sectoare, acolo unde se g se te, fie s-o primeasc de la batalion, unde este adus de la Feodosia cu cisterna [...]. Este preferabil s se transforme ap în ceai slab sau surogat slab, pe care s -l aib to i în bidoane. Toate m surile de igien , a a cum am mai ordonat deja, vor fi impuse de Serviciul Sanitar i popula iei t tare, pe care Atotputernicul în marea mila Sa a pl m dit-o din murd rii, gunoi i extras de mu te [...]. Batalionul a intervenit i divizia a luat m suri s ni se dea lemne pentru fiertul apei i var pentru deparazitare i dezinfectare”¹².

Nici Batalionul 14 Vân tori de Munte nu a fost ocolit de asemenea nepl ceri, a a cum se ar ta într-un alt ordin circular din 18 octombrie 1942: „În s pt mâna de la 12 – 17 octombrie 1942, Serviciul Sanitar a constatat c de i exist câteva cazane de fierbere la companii, totu i exist înc mul i oameni cu parazi i. Atribui acest fapt lipsei de control a comandan ilor de companii i neglijen ei ofi erilor i plutonierilor majori [...]. În consecin trebuie s depunem mai mult aten ie i energie în ce prive te m surile zilnice de profilaxie, de deparazitare. M întreb ce fac ofi erii comandan i de plutoane i plutonierii majori sub acest raport? Nu cred c exist un control serios i con tiincios al fiec ruia. Nu cred c absolut to i au trecut pe la deparazitare, dovad c s-au g sit între ei 23 de oameni cu parazi i. i probabil c mai sunt mul i dintre ei pe care Serviciul Sanitar nu i-a v zut. În zona actual trebuie s ne ferim i s lupt m cu ultima energie contra tifosului exantematic, reprezentat prin parazi ii ce înc îi au oamenii pe ei i pe care îi au din abunden t tarii, icterului, reprezentat prin apa nes n toas i plin de bacterii ale b l ilor de primprejur, scabiei de care este plin popula ia t t rasc [...]. Popula ia t t rasc s fie i ea deparazitat de Serviciul Sanitar. De icter putem sc pa pedepsind aspru pe cei care nu execut

¹¹ Ibidem, f. 113.

¹² Ibidem, dosar 295, f. 76.

ordinul de a nu bea decât apă bună de băut adus de companii de la punctul de comandă al batalionului. De scabie vom scăpa după ce Serviciul Sanitar va lua măsurile viziteze fiecare casă de țară și după ce se vor lua măsurile de îngrijire și exterminarea acestei boli ruinoase. Pentru a se ajunge la cele de mai sus trebuie control și control și iar control, și tocmai de aceasta suferim. În consecință ordon: companiile și Serviciul Sanitar să ia toate măsurile pentru a ne scăpa de paraziți, de icter și scabie. Serviciul Aprovizionării să împartă câte 20 kg var la companiile I, a II-a și a III-a, mitraliere, comandă, cercetare și Serviciul Sanitar, restul se depozitează și cu prima ocazie să se mai aducă de la Sîferopol cel puțin în 400-500 kg var”¹³.

În mod sigur că aceste ordine nu au fost respectate într-un tot, însă câteva măsuri tot au fost luate, căci, la 31 octombrie 1942, șeful Serviciului Sanitar, căpitanul medic Iordache Ioan, raporta comandantului Batalionului 14 Vânători de Munte că: „în cursul săptămânii 25-31 octombrie s-a făcut vizita medicală a oamenilor, conform programului, cu ocazia căreia am constatat următoarele: 1) starea igienică a oamenilor se prezintă în general bine, [...] etc.; 2) măsurile luate și cu controlul ce se execută aproape zilnic atât cu ocazia programului, cât și înopinat au ajuns în situația de a micșorarea focarelor de paraziți [...]. În plus când se face vizita medicală la unele companii nu am cu cine sta de vorbă că să fac observațiile necesare și eventualele îndreptări chiar în momentul vizitei fiindcă nimeni nu asistă mai mult de un sergent pe companie, sau cel mult secretarul companiei. Ori după regulament se recomandă că la vizita medicală trebuie să asiste comandanții de companii, sau în cel mai rău caz comandanții de pluton, sau plutonierii majori, sau administrația companiei. Lipsa de dezințesare în ceea ce privește sănătatea oamenilor din partea celor ce sunt chemați, nu duce decât la rezultate negative. Cantonamentele sunt curate la toate companiile, atât bordeiele, cât și casele din sate unde stau unele companii. Sunt informat că nu se fierbe apa, așa după cum s-au dat ordinele, încât cazurile de enterită acută au început să se înmulțească [...]. Bucătăriile și magaziiile cu alimente sunt curate. Nu acest lucru l-am constatat la bucătări, care unii dintre ei nu aveau oră, sau dacă le aveau erau murdare, unghiile netăiate etc., încât companiile vor lua măsuri ca fiecare bucătar să aibă câte două oră, ca să se poată schimba, iar nu unul singur pe care să-l poarte până se face murdăria pe el în formă de straturi”¹⁴.

După cum se poate vedea din raportul medicului căpitan Iordache Ioan, șeful Serviciului Sanitar, printre companiile depistate cu militari având paraziți, Compania Cercetare nu se regăsește, așa cum avea să sublinieze la 4 noiembrie 1942 comandantul acesteia, locotenentul Romceanu, „în raportul la această

¹³ *Ibidem*, f. 129.

¹⁴ *Ibidem*, dosar 290, f. 59-60.

*companie se depune toată stăruință în ceea ce privește igiena oamenilor și până în prezent nu există om cu paraziți*¹⁵.

Acești paraziți, viruși și bacterii s-au dovedit la fel de periculoși ca glonul, schijă și obuzul. În mod sigur nu era în firea românului să stea în mizerie și nepăsare, însă se prea poate ca o oarecare oboseală a frontului, condițiile improprietăți de viață, dorul de casă, iminența morții, și nu în ultimul rând întrebarea „*ce căutăm noi aici?*”; să fi determinat lehamitea și acest abandon al grijii pentru propria curățenie. Cert este însă faptul că starea sanitară nu dădea semne să se îmbunătățească.

Realitatea cotidiană din Crimeea nu era deloc ușoară, nici măcar în zilele în care nu se inițiau operațiuni contra partizanilor. De aceea nu aveau cum să lipsească dezertorii, chiar și printre acești bravi militari vânători de munte, în esență foarte disciplinați, bine instruiți și educați, cu alte cuvinte militarii unei arme de elită. Amintim aici numai un singur caz. Pe 26 septembrie 1942 Garnizoana română din Kerson făcea cunoscut Batalionului 14 Vânători de Munte că în satul Kamenka, lângă Berislav au fost găsiți sergentul tefan Ion și soldații Bogiu Alexandru și Coman Ion, vânători de munte al batalionului. De un an de zile acești militari fuseseră lăsați în această garnizoană pentru a produce anumite efecte militare, unelte, un motor, un tractor și un automobil rusec, fapt adus la cunoștință a Garnizoanei de către Ortskomandatură, care totodată reclama pe acești militari că se înnebunesc, scandal și negoț, vânzând din efectele pe care le au în primire, pentru a cumpăra benzină și să se plimbe cu mână. Ortskomandatură intenționa să aducă cazul la cunoștință Marelui Stat Major român, însă, la intervențiile Garnizoanei Române din Kerson, a lăsat rezolvarea pe seama Comandamentului Batalionului 14 Vânători de Munte.

Operațiunile desfășurate de către Batalionul 14 Vânători de Munte în această perioadă nu au permis rezolvarea chestiunii. Pe 15 octombrie 1942, locotenent – colonelul Hanus Mihail făcea cunoscut Garnizoanei Române din Kerson situația acestor militari, nu înainte de a mulumi politiciii camarazilor de la Kerson: „*Cu onoare vă rugăm a primi mulțumirile noastre pentru informația ce ne-ați dat. Acești ostași sunt căutați de batalion de luni de zile și vor răspunde în fața justiției de activitatea lor, în special de faptul că au instruit avutul Statului. În câteva zile va sosi la Kamenka – Kerson sublocotenentul Nistor Sava din acest corp, care are în sarcină transportul cu remorcă la Kerson, să-l predea dumneavoastră, iar sămărele, efectele și materialele aflate în remorcă să le transporte și îmbarce în stația Alescki pentru Sem - Kolodosei. Vă rugăm deci să binevoiți a primi tractorul cu remorcă, acestea reprezentând un bun al Statului Român, și în același timp să faceți toate înlesnirile necesare sublocotenentului*

¹⁵ *Ibidem*, f. 105.

Nistor Sava, pentru transportul și îmbarcarea averii batalionului aflat în acea remorcă. Ofițerul va aduce la batalion și cele trei grade inferioare de care este vorba în raportul dumneavoastră”¹⁶.

A adar, plasarea în spatele frontului propriu-zis, nu a însemnat pentru ostașii Batalionului 14 Vânători de Munte, nici pe departe, o viață monotonică și liniară, lipsită de pericole și probleme. Au concurat la această situație o mulțime de provocări: atacurile partizanilor, condițiile improprietăți de cazare, starea epidemiologică, interesele unor factori locali etc. Din păcate, nu toate cadrele militare s-au situat la înălțimea situației, oricum, deosebit de complexe din Crimeea.

¹⁶ *Ibidem*, f. 100-103.